

HEJ förskola!

#5 2024

TEMA:
Socialt samspel

5 tips
för återhämtning
under dagen

Ge barnen verktyg
att lösa sina egna
konflikter

Så kan du **förstå** och
bemöta blyga barn

Vinn hela
nya serien
Förskolegänget

Ute året om
– vi bjuder på en
höstaktivitet!

Skolministern
om översynen
av läroplanen



**NATUR &
KULTUR**

En tidning från Natur & Kultur Läromedel

Utmana de äldsta barnen i förskolan

Låt barnen följa med Väplarna för att med lek och nyfikenhet utforska olika ämnen! Väplarna utgår från strävansmålen i Lpfö18 och innehåller mängder med lekfulla övningar som utmanar de äldsta barnen inom språk, matematik, naturvetenskap och teknik samt socialt samspel.

Väplarna

HANDL

Väplarna

MIN BOK

Hanna Rydqvist

V som i
Väplarna

Väplarnas
pysselbok

Nyhet!

Nu finns Väplarna
som handdockor.

Till Väplarna finns en handledning och lärarwebb med övningar och bildmaterial. Det finns också en arbetsbok till barnen, en fristående högläsningsbok – V som i väplarna samt en pysselbok.

Läs mer på nok.se/vapplarna

Hej!

Välkommen till årets nummer av *Hej Förskola!*

I det här temanumret delar vi med oss av tips, inspiration och kunskap från läromedelsförfattare, forskare och yrkesverksamma pedagoger med fokus på det sociala samspellet.

På sida 6 får du möta förskolläraren Ellen som är en av upphovspersonerna bakom *Förskolegänget*, ett sprillans nytt läromedel för att stärka arbetet med just socialt samspel.

Ta del av psykologen Malin Gren Landells råd för hur du kan bemöta blyga barn på ett sätt som gynnar deras utveckling och läs hennes tips på hur du kan stötta de blyga barnen att ta sig in i leken, delta på samlingen eller att våga uttrycka sin vilja.

Vi bjuder på en lekfull höstaktivitet från nya *Ute året om* som innehåller 50 aktiviteter att göra utomhus under årets alla årstider och på sida 11 berättar Lina Karlström om sitt arbete med stationer i utemiljö.

Organisationen Bygga Broar beskriver också sitt arbete med att stärka barn och ungas rättigheter, främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck.

Som vanligt finns mycket annat att inspireras av, till exempel ny forskning om svenska som andraspråk, hur du kan erbjuda vila och återhämtning under hela förskoledagen och hur lärmiljön kan organiseras för att bidra till progression i barnens lärande.

God läsning!

Patricia Blomkvist,
Förläggare Natur & Kultur
Läromedel och Akademi



Natur & Kultur

Varje gång du väljer förlaget Natur & Kultur är du med och bidrar till något större. Vi är en oberoende stiftelse som ska göra skillnad i samhället. Förutom att inspirera till läsande och lärande stärker vi röster i det demokratiska samtalet genom priser, stipendier och stöd. **Vi ger ordet till fler.**

Innehåll

Undervisa utomhus	4
Förskolegänget	6
Tävling	8
Tips	9
Kompisar	10
Utdrag ur aktivitetskort	
– Ute året om	11
Blyga barn	12
Vila och återhämtning	14
Handdockan	16
Lärmiljöer	17
Svenska som andraspråk	
i praktiken	18
Att arbeta i förskolan	19
Förebygg begränsande	
normer	20
Boktips	22
Hej förskolepedagog	23

Hej förskola! #5 2024
Ges ut av: Natur & Kultur
Redaktör: Tess Wallenberg
Grafisk form: Bäck
Omslagsfoto: Shutterstock

nok.se/laromedel
För nyhetsbrev: Anmäl dig på
nok.se/nyhetsbrev

Vill du kontakta oss och komma med förslag till kommande nummer av tidningen eller har du kommentarer kring något du läst?
Läs mer på nok.se/hejforskola
Facebook: Natur & Kultur Förskola
Instagram: @nokforskola

Undervisa utomhus

I snart 16 år har förskolläraren Lina Karlström arbetat pedagogiskt utomhus. I sin bok *Undervisa utomhus* ger hon verktyg för hur förskolan med enkla medel kan göra utomhusvistelsen meningsfull och skapa goda förutsättningar för lek, lärande och trygga relationer.

Vilka delar skapar ett framgångsrikt stationsbaserat arbetssätt?

»Utemiljön är en plats där barnen får förstahandsupplevelser av naturen. Det stimulerar lärandet genom alla våra sinnen. Samtidigt är det också både en plats för kreativitet, konstruktion och lärande med mer traditionella material och en plats för rörelse. Genom att använda sig av stationer kan man tillvarata utemiljöns möjligheter och då skapa platser där relationer, närvaro, dialog och samvaro uppmuntras.

Stationsstrukturen består av fem kritiska aspekter:

1. Mål, material och mängd
2. Bestämd plats
3. Närvarande pedagog
4. Dokumentation, reflektion och utveckling
5. Vikten av att vara trägen.

När dessa fem faktorer samspelar är det också större chans att stationen blir just det meningsfulla sammanhang vi vill ha – ett sammanhang där barnen samtalar tillsammans och hjälper varandra. Det blir också ett sammanhang där du som pedagog fångar upp deras lärande och bygger goda relationer med barnen. Tydligheten i strukturen gör att barnen förstår vad som ska ske, hur det ska ske, när och varför det ska ske, samtidigt som det är en plats där barnen blir sedda och kan göra sig förstådda.«

Så stöttar du barnen i stationsarbetet – Linas tips!

Varje tips utgår från att du är närvarande i stationen. Vår närvaro är trots allt central för att kunna stötta, leda och vägleda barnen. Vi pedagoger agerar dessutom förebilder i hur vi agerar socialt med varandra.

1. Uppmärksamma barnens interaktion med varandra.

Hur pratar barnen med varandra i stationen? Hur hjälper de varandra? Var behöver du hjälpa deras samspel lite extra? Man kan till exempel uppmärksamma barnen på hur deras agerande påverkar andra genom att säga: »Jag såg att du delade med dig av bilarna till din kompis så hen också kunde vara med. Jag såg att det gjorde kompiserna glad!«. Man kan också stötta barnen sociala interaktioner genom att bekräfta och vägleda: »Jag såg att någon tog bilen som du lekte med fast den inte var ledig. Nu blev du ledsen och det känns inte bra. Ska vi hjälpas åt så vi kan lösa det? Kom, vi pratar med det andra barnet och löser det tillsammans!« Var också en förebild i hur du agerar tillsammans med barnen i stationen, exempelvis genom att du delar med dig av materialet du leker med. »Jag ser att du inte har någon bil, du får en av mig så du också kan vara med!«

2. Uppmuntra till samtal.

Istället för att ställa Ja och nej-frågor vill jag uppmuntra er till att använda frasen »Berätta mer!« samt att ställa frågor till barnen utifrån vad de berättar. När barnen exempelvis berättar: »Titta! Jag har byggt ett torn!« så kan vi istället för att svara »ja, vad fint/cool/stort« bekräfta barnet med sina egna ord och sedan uppmuntra barnet till att berätta mer: »Jag ser! Det är ett torn! Undrar vem som bor där inne? Och hur gjorde du när du byggde toppen på tornet?« Du kan också bygga ett eget torn där du bjuder in barnen att bygga vidare tillsammans med dig. Det kan vara bra att du som pedagog berättar hur leken går till och tydliggör för barnen hur de kan göra för att delta i den. Uppmuntra också barnen att utveckla leken med frågan: »Vad hände sen?« Genom att du uppmuntrar barnen att föra samtala med både dig och kompisarna får ni också veta mer om varandra. Detta stärker era relationer och skapar bättre förståelse för varandra vilket underlättar den sociala interaktionen.

3. Ha roligt tillsammans!

Uppmuntra barnens gemensamma lekar/konstruktioner i stationen. »Oj så högt det blir! Jag ser att en av er håller i bygget och en av er bygger ännu högre. Vilket samarbete! Hade ni inte hjälpts åt hade det nog inte kunnat bli såhär högt!« Var med och lek tillsammans med barnen och var en lekande förebild: »Jag har byggt en hage men åh nej, alla hästarna rymmer! Fort, kan någon hjälpa mig samla in dem igen?« Om du själv kan ge dig hän och använda både röst/ton, mimik och kroppsspråk för att förstärka det som sker i leken kommer barnen i större utsträckning vilja vara med och hjälpa till att exempelvis samla in hästarna igen – för det är så roligt!

För de barn som vill delta men har svårare att själva se hur leken går till så kan man tillsammans titta på leken och beskriva vad man ser. »Vi tittar tillsammans på vad de bygger. Det verkar vara ett hus, för det bor en familj där. Vi kan också bygga ett hus tillsammans bredvid deras så blir vi grannar. Så kan vi fråga om de vill komma över på lite fika«. Genom att du är med tillsammans med barnen i leken som en trygg punkt så ges också leken möjlighet att pågå under längre tid och ibland tillsammans med fler barn eftersom barnen lättare kan ge sig hän när de vet att det finns en vuxen där som hjälper till om det skulle behövas. •



Lina Karlström

Lina Karlström är en erfaren förskollärare som fortbildar inom det stationsbaserade arbetssättet. Hon har fått ta emot Malmö pedagogpris för sitt relationella förhållningssätt och förmågan att väcka barns nyfikenhet till lärande i naturen.

Att *tidigt* lära sig strategier för socialt samspel har *stora* fördelar



AV JENNY DAMBERG

Stopp, byta, tillsammans, låna och vänta. Viktiga demokratibegrepp som tränar sociala strategier på Stora Sköndals förskolor. I bokserien *Förskolegänget* förmedlar förskolläraren Ellen Jildeteg och illustratören Ingrid Flygare metodiken som gjort stor skillnad på Jildetegs egen arbetsplats.

»Vi har under flera år arbetat med dessa strategier – stopp, byta, tillsammans, låna och vänta. Det ger barnen verktyg att själva hantera konflikter, eller undvika dem, eftersom de kompromissar innan något hinner utvecklas till en konflikt.

Vi ser också hur barnen i dag bjuder in varandra mer »vi göra tillsammans?«, »vill du vara med?«, »du får vara med!« i stället för att fråga om de får vara med, med risken att få ett »nej«.

Hamnar barnen i konflikter ser vi det som undervisningstillfällen. Konflikter ger barnen handlingsvana, men det är viktigt att de får redskapen för att kunna lösa dem. Det tror vi är nyckeln till att motverka kränkningar, mobbning och diskriminering. Att barnen tidigt får kunskaper att lyssna och se varandra, strategier de kan använda livet ut.

Att i dag komma in genom grinden till arbetet och höra barnen i alla åldrar använda sig av strategierna »du får vänta på din tur, okej?«, eller »vi kan göra tillsammans!« eller »den är upptagen« och se att barnen respekterar och förstår varandra är fantastiskt. Vi har skapat ett demokratiskt klimat i barnens vardag och jag tror att jag pratar för alla på mitt arbete när jag säger att vi är otroligt stolta över att vårt värdegrundsarbete syns och hörs bland barnen.

Förskolegänget-serien är utformad med vardagsnära dilemman som barnen i böckerna ställs inför, i varje bok



Ellen Jildeteg

Ellen Jildeteg är förskollärare och brinner för värdegrundsarbete. Tillsammans med kollegor och ledning på Stora Sköndals Förskolor har Ellen utvecklat det framgångsrika arbetssättet med demokrati och värdegrund i fokus som ligger till grund för böckerna om *Förskolegänget*.

Ingrid Flygare

Ingrid Flygare är illustratör och författare och har medverkat i strax under hundralet böcker och läromedel.

finns reflektionsfrågor och även fördjupningsfrågor och aktiviteter i den tillhörande handledningen. Att arbeta med *Förskolegänget* ska öppna upp för reflektioner, lyssna på varandra, förstå andras perspektiv och att alla får säga sitt.

När jag själv läser böckerna för både yngre och äldre barn drar de paralleller till vad de varit med om, hur det kändes och vi reflekterar tillsammans kring vad man kan göra om det händer igen.

Implementerar man demokratiorden stopp, byta, tillsammans, vänta och låna på sin förskola bidrar det även till ett gemensamt förhållningsätt hos pedagoger och barn. Ett likvärdigt arbetssätt berikar både barn och pedagoger. Barnen kan förvänta sig ett likvärdigt bemötande oavsett vilken pedagog de vänder sig till när de behöver stöttning i konfliktsituationer. Alla kommer att använda samma förhållningssätt och ställa samma frågor kring konflikten. En viktig del i arbetssättet är att använda TAKK. Det gör att barn som ännu inte har utvecklat sitt verbala språk också har möjlighet att uttrycka sig.

Att tänka på att vi som pedagoger bedriver undervisning när vi ger barnen verktyg att lösa sina egna konflikter har hjälp mig hur jag ser på konflikter i dag. Det får ta tid att lösa, det är inget som behöver gå snabbt där jag kommer med »rätta« svaren, »då gör vi så här«. Utan barnen får skapa sig erfarenheter som gör att när de hamnar i liknande situationer kommer de lättare kunna lösa konflikten själva.«•



Förskolegänget

– tankarna bakom

**Författaren och illustratören
Ingrid Flygare berättar**

Hur kom det sig att du och Ellen skapade de här böckerna?

»Ellen och jag träffades när min yngsta son gick på förskola i Ålta där jag bor och vi pratade ofta böcker vid hämtning. Jag är alltid nyfiken på vad målgruppen tycker och Ellen var uppmärksam när hon läste för barnen på förskolan. Jag började studera de böcker som hon sa fungerade bra och så hade vi en rolig dialog om det.«

Vad kom ni fram till?

»Vi var överens om att något måste hända tidigt i boken så att barnen fångas, gärna redan på andra uppslaget. Och att det måste vara stora känslor för att engagera en hel grupp. Om någon blir ledsen eller arg i boken så måste det synas och höras. Det har vi nu fört över till våra böcker.«

Varifrån kommer innehållet till Förskolegänget?

»Jag la ut något på sociala medier om mina egna nya böcker och skrev att jag ville göra mer för de yngsta. Då hörde Ellen av sig och föreslog att jag skulle skriva om strategierna de jobbade med på hennes förskola. Jag förstod inte alls hur barnen kunde fatta det som Ellen beskrev så akademiskt, så jag frågade om jag fick komma på besök.

På förskolan såg jag att det vara ett enkelt koncept bakom alla större ord. Ellen och hennes kollegor la över konfliktlösningen i barnens händer genom att lära dem olika sätt att lösa situationer. Det tyckte jag var fint på riktigt och något som skulle hjälpa barnen i hela livet. När jag var där så skissade jag också av rufsiga hår och hade roliga samtal med barnen som inspiration.«

Hur jobbade ni fram konceptet och skrev alla fem historierna?

»Vi skapade böckerna genom att samtala och skriva fram en kärna och sen en ramberättelse av en vanlig situation på förskolan där strategin ingår. Efter det kom min erfarenhet av att skriva böcker till nytta och vi strukturerade idéerna till flödeskartor, uppslag och berättelsekurvor.

Barnkaraktärerna kom till av mina skisser från förskolebesöket, och namnen på dem skulle en tvååring kunna säga. Sen diskuterade vi fram egenskaper hos karaktärerna så de skulle bli olika. Det finns till exempel ett barn om är ordlös i de första tre berättelserna. I bok fyra och fem har barnet lärt sig prata med korta meningar. Ett annat barn har större ordförråd och hjälper gärna till.

Konceptet med dialogfrågor var vi väldigt måna om och hoppades att förlaget inte skulle stryka det, vilket de inte gjorde. Både Ellen och jag tror starkt på boksamtalen som ett språkutvecklande inslag i böckerna.«

Vad känner du var det roligaste och svåraste?

»Det roligaste var att jag och Ellen har samma arbetsmoral och samma humor, så vi kunde skratta tillsammans. Det svåraste var nog att teckna lagom mycket i bilderna. Det fick inte bli otydligt vad som hände, för då tappar vi de små barnens intresse. Men det fick heller inte vara för tråkiga vita uppslag. Vi löste det genom att ha ett uppslag med många saker att titta på, där man kunde stanna till och prata mer.«



Från skiss till färdigt uppslag.



**Samlingsbox
med samtliga
titlar**



Tävla med Förskolegänget!

Nu finns ett nytt lekfullt material för att hantera vardagsdilemman och stärka relationer. I böckerna får ni följa barnen Kiko, Ted, Fia, Lo, Rami, Maja och pedagogerna Sissi och Pim på deras äventyr i vardagen. Böckerna bygger på vardagsdilemman på förskolan som barnen känner igen sig i och kan relatera till.



Du vinner:

En samlingsbox
med alla fem
böcker inklusive
handledning!



Så här tävlar du:

Skanna koden och svara
på frågan »Vad heter
den första boken i
serien *Förskolegänget*?«



Du kan även tävla på
nok.se/hejforskola/tavling

Sista dagen att tävla är 20
januari.

Det här är en bok som både vill ge kunskap om barns typiska och förväntade språkutveckling, och om hur pedagogiska och didaktiska arbetssätt kan stötta och stimulera olika aspekter av språkutvecklingen.

»Språkutvecklande arbetssätt i förskolan. Det hörs på orden att det är tre delar som ingår – språk, utveckling och arbetssätt – och i den här boken sammankopplas dessa tre kunskapsområden. Syftet är att stötta såväl yrkesverksamma förskollärare som förskollärarstudenter i att göra kopplingen mellan relevanta teorier och det konkreta arbetet med barns språk och kommunikation.«

Lena Aronsson och Signe Tonér



Studiehandledningar till Förskoleserien

Vet du att det finns studiehandledningar till böckerna i *Förskoleserien*? Du får en fördjupad insikt kring varje boks innehåll genom samtal och praktiska övningar. Läs boken och diskutera vidare tillsammans utifrån handledningen på exempelvis APT!

Läs mer på nok.se/forskoleserien



Har du koll?

– *Skolverket ser över*

Skolverket har fått i uppdrag att se över området digitalisering i förskolans läroplan. Översynen syftar till att förskolan i huvudsak ska vara skärmfri för barnen. Den 4 juni presenterade Skolverket sitt förslag på ändringar i läroplanen som innebär att:

1. Det inte ska finnas några krav på digitala lärvärtyg i förskolan.
2. Utbildningen i förskolan i huvudsak ska vara skärmfri för barnen.
3. Eventuell användning av digitala lärvärtyg i förskolan ska ske selektivt utifrån vetenskapligt stöd och dokumenterat pedagogiskt mervärde.

I samband med översynen ser de också över områdena fysisk aktivitet och högläsning.

→ Vi bad skolminister Lotta Edholm om en kommentar:

- Vad är intentionen med
- översynen av Förskolans
- läroplan och vad hoppas
- ni kunna uppnå?
- »Det är uppenbart att
- skärmarna har stora nackdelar
- för små barn, de försvårar bland
- annat inlärning och språkutveckling. Det finns en
- uppenbar risk att skärmarna tränger undan lek och fysisk
- aktivitet. Vi vet även att den mänskliga interaktionen är
- mycket viktig för lärandet i de tidiga åldrarna. Jag tycker
- att förskolan i huvudsak ska vara skärmfri och att eventuell
- användning av digitala lärvärtyg i förskolan ska ske selektivt
- utifrån tydligt vetenskapligt stöd och dokumenterat
- pedagogiskt mervärde.«



Lotta Edholm

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

→ Missa inte Förskola på Bokmässan! Lyssna på Lina Karlström och David Edfelt:



→ **Lina Karlström**
Undervisa utomhus
– så mycket mer än frisk luft
TORS DAG 26 SEP 11.00



→ **David Edfelt**
Barn som krockar med vardagen
– så når du fram
FREDAG 27 SEP 10.00

Läs mer på bokmassan.se

Spana in Pedagogikwebben!

Här finns kompetensutveckling och inspiration för dig som arbetar i pedagogisk verksamhet. Utifrån olika teman under året hittar du aktuella böcker och onlinekurser, förmånliga erbjudanden, läs- och lyssningstips, intervjuer och kontaktuppgifter till våra föreläsande författare.



nok.se/pedagogikwebben/forskola/

Kompisar växer

Kanin och Igelkott är två omtyckta och välkända karaktärer hos många barn på förskolan. De är huvudpersonerna i flera berättelser som ingår i serien *Kompisar* och är trygga grundstenar i värdegrundsarbetet och hjälper till att öka kunskapen om Barnkonventionen. Bakom böckerna står Linda Palm, legitimerad förskollärare och illustratören Lisa Sollenberg.

»Genom Kompisböckerna vill jag sätta ord på viktiga teman. Hur vi är och gör mot varandra och göra värdegrundsarbetet mer konkret för barnen«, säger Linda Palm som är författaren bakom framgångssagan.

Alla böcker i serien kan läsas fristående och i vilken ordning som helst. Berättelserna kan användas som introduktion till ett nytt tema, som konfliktunderlag eller som underlag i arbetet med barnkonventionens artiklar. Till hösten kommer en ny faktabilderbok om integritet och samtycke som handlar om att säga och visa nej, att lyssna till andras gränser och rätten att få sina egna gränser respekterade. Den handlar också om tecken på samtycke, hur kan man se andras ja?

»En stor fördel med boken i jämförelse med liknande böcker är att det inte enbart är fokus på att säga nej/ säga stopp. Du får ett helt batteri av bra kunskaper vad gäller samtycke, integritet, relationer och gruppträck. Boken ger också förslag på hur du kan göra när du får ett nej av en kompis och blir besviken eller hur du kan vara tydlig med att visa ett ja. Alltså – både ja och nej!«, säger Linda.

Att böckerna om *Kompisar* har blivit en sådan succé tror Linda beror på flera anledningar.

»Innehållet är enkelt att förstå, böckerna fångar in en bred målgrupp och kan användas både av barn och vuxna, och så tillför Lisa Sollenbergs illustrationer en fantastisk känsla«, säger hon. •



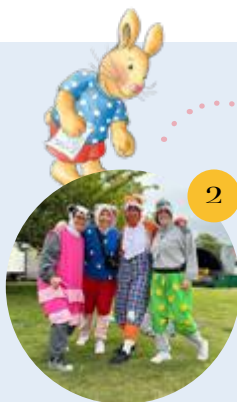
Skapande verkstad, lek och dramatisering med Kompisar

»Engagera gärna barnen genom olika kompisprojekt för att förstärka innehållet såsom dramatiseringar, skapande och inspirerande lärmiljöer. Lyssna in barnens respons, tankar och idéer så kommer arbetet att utvecklas på många olika sätt.«



»Med de här små figurerna kan barnen själva vara med och dramatisera olika händelser och situationer som kan uppstå på förskolan. I dramaleken bearbetas barnens upplevelser och erfarenheter och stärker deras språkutveckling, empati och självinsikt.«

Ansi Westerlund och Rosi Söderlund, Sagosystrarna

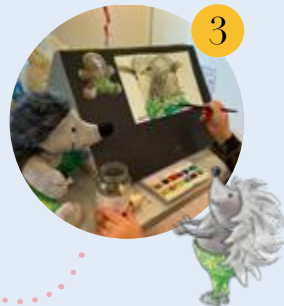


»Vi har sytt upp egna dräkter och dramatiserar utifrån kompisböckerna. Det verbala språket flätas med sång, musik, dans, ord och bild. Det blir många fantastiska möten tillsammans med barnen.«

Förste förskollärarna i förskoleområdet B9, Malmö stad

»Jag låter barnen avbilda karaktärerna för att sedan använda som t.ex. pinndockor i teater. Genom Kanin och Igelkott kan barnen uttrycka sina tankar och bearbeta dem. Pinndockorna finns sedan tillgängliga i lärmiljön så barnen kan använda dem när de vill.«

Rosita Johansson, ateljérista, Falköpings kommun



Varsågod!

En utomhusaktivitet som både är rolig och förankrad i läroplanen.

På framsidan av korten finns en kort berättelse som du kan använda när du presenterar aktiviteten för barnen. På baksidan finns instruktioner för hur ni genomför aktiviteten, vad ni behöver för material, syftet samt en kort förklaring till vad det är som händer.



Utdrag ur
Aktivitetskort
Ute året om

Höst 6

GÖR SÅ HÄR

HÖST 6

Bildorientering

"Jag vet" hojtade William. "Det är 'storstenen'!"
William sprang före och barn och pedagoger kom strax efter. William stannade vid en stor sten på förskolegården. Ovanpå stenen låg en plastficka med en ny bild. William gav plastfickan till Lea.
"Titta, det är sandlådan" skrek Lea och började springa.

Vilka ställen kan ni ha med i en bildorientering?



Gör så här:

➔ Fotografera ett antal ställen i den miljö du valt.

Exempel på platser: på baksidan av förrådet, ett hörn på sandlådan, en buske, inuti klätterställningen, vid en grind.

➔ Skriv ut bilderna och plasta in dem. Numrera bilderna och placera ut alla utom den första på eller i närheten av den plats som visas på fotografiet. Enklast är att placera ut den sista bilden först och bygga upp orienteringen baklänges. Börja med fem-sex ställen, och fyll på med fler bilder efter hand.

➔ Presentera bild nummer ett för barnen. Var är det här? Gå till platsen ni tror bilden föreställer, finns bild nummer två där? Gå banan tillsammans och leta upp de olika platserna.

Mål:

Förskolan ska ge varje barn förutsättning att utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga, samt förmåga att fungera enskilt och i grupp.

Material:

Foton på olika platser på förskolegården eller i skogen, parken eller annan utemiljö som ni brukar gå till.

Vad är det som händer?

Bildorientering tränar förmågan att känna igen sig och lokalisera platser. En utveckling av aktiviteten är att låta barnen fotografera varsin plats som ni sedan ska leta reda på. Ett annat sätt är att be barnen ta med sig en sak de hittar från någon av platserna och avslutningsvis bygga något av sakerna de har med sig.



Så kan du **förstå** och **bemöta** blyga barn

AV TESS WALLENBERG

Att vara utåtriktad och visa upp sig värderas högt i vårt samhälle. Samtidigt är många människor inte bekväma med att få andras uppmärksamhet. Blyghet ingår som en fas i barns utveckling men kan också leda till social rädsla och svårigheter med kompisar längre fram.

I många fall krävs mycket små medel för att stötta barnet över en initial blyghet, menar Malin Gren Landell, psykolog, psykoterapeut och författare till boken *Förstå och bemöta blyga barn*. Andra gånger behövs mer för att barnet ska våga delta. Men framför allt behöver blyga barn bli hörda och sedda. Det handlar inte om att ändra på barnen utan att ge dem en chans att få blomma och känna sig trygga.

Varför har du skrivit en bok om just blyga barn?

»Blyga ber inte om uppmärksamhet och tappas lätt bort. Det finns så mycket personal kan göra med små medel för att ge stöd och trygghet till de blyga barnen.«

»Det är förutsättningarna och inte de blyga barnen som behöver förändras.«

Berätta om vad som kännetecknar blyga barn

»De är avvaktande, håller tillbaka sig själva och tar inte för sig. Typiska tecken som vi ofta förknippar med blyghet är att inte ge ögonkontakt, inte svara eller prata tyst, gömma sig bakom sin förälder. Men man är ju inte blyg hela tiden utan det är i situationer när de är rädda för att göra fel, när det är lite nytt och ovant.«

Vad är dina råd för att underlätta för blyga barn att ge sig in i leken och våga delta i förskolans aktiviteter?

→ »Ge dem tid! Stressa dem inte.«
→ »Var deras bro över till andra barn. Hjälp andra barn att lära känna det blyga barnet. Följ barnet in i lek med andra genom att säga »vi går över och kikar på vad Olle och Vera gör.«

Vilka förutsättningar kan behöva ändras på förskolan för att bättre kunna förstå och bemöta blyga barn?

→ »Möjlighet att få att prata med varandra om hur ni skapar en miljö som passar för blyga – dela tips och tankar. Fråga varandra: »Vad har vi gjort den här veckan som har varit hjälpsamt för våra blyga barn?« Var uppmärksam på att de inte glöms bort och får stå tillbaka. Har de blyga barnen fått komma till tals på ett sätt som passar dem?«
→ »En del kan behöva en »egen« pedagog i socialt stressande situationer som när förskolan får besök eller vid överlämningarna. I den mån det går att ordna med tanke på schema.«
→ »Kunskap som gör att man inte misstolkar blyghet som något annat och att man förstår vad blyga barn behöver.«
→ »Personal behöver få tid att ge tid till de blyga. Till exempel att få berätta något i samlingen, att få tid att lotsa barnet till lek med andra.«

Förskolans personal är så fina på att möta olika barn. De vill få tid för de tystlåtna. Pedagogerna kan förebygga att blyga barn utsätts av andra och träna dem att stå upp för sig och sina rättigheter. •



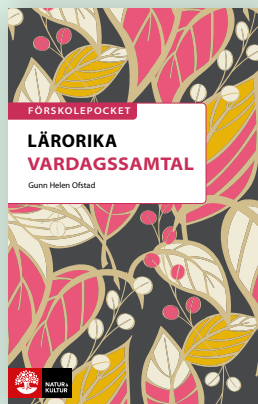
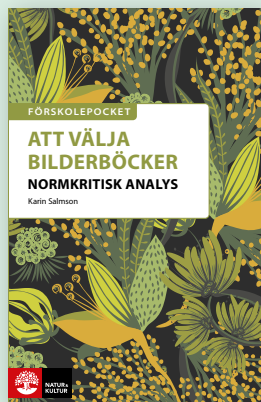
Malin Gren Landell

Malin Gren Landell

Malin Gren Landell är författare, psykolog och psykoterapeut. Hon har forskat på social ångest hos barn och unga och skolfrånvaro. Hon är en efterfrågad föreläsare inom ämnena elevhälsa, skolnärvaro, ångest hos barn och ungdomar, selektiv mutism och blyghet.

Fler böcker i serien

Förskolepocket



nok.se/forskolepocket

Ladda *batterierna* under hela förskoledagen

AV IDA SÄLL



Maria Svensson

Förskolan är en plats utanför hemmets trygghet. Det är spännande, högljutt, roligt, utmanande och fullt av andra barn och vuxna att förhålla sig till. Det kan vara en underbar plats – men ändå ansträngande. Mellan alla stunder av lek, utforskande, samspel och aktivitet behöver barnet få chansen att vila, återhämta sig och fylla på med ny energi.

»Barn är individer. Man behöver lära känna varje barn och få syn på i vilka situationer de hämtar kraft.«

Maria Svensson arbetar som förskollärare på föräldra-kooperativet Bybarna i Ubbhult, Marks kommun. Hon är författare till *Vila och återhämtning*, och betonar alla barns behov av vila – men att den kan se olika ut. Medan vissa barn tankar energi genom att umgås, leka och fantisera i grupp, fungerar andra på motsatt vis.

»Har man svårt att läsa sociala koder kan gemensam lek bli en utmaning som kräver mycket energi. För att alla barn ska orka hela dagen på förskolan är det viktigt att man får syn på hur man återhämtar sig.«

På förskolan Bybarna delar man upp sig i smågrupper under vilan. En pedagog ansvarar alltid för en och samma grupp.

»De allra yngsta barnen som sover länge gör det utomhus i vagn eller sovsäck på vår veranda. Den går att göra vindsyddad med hjälp av draperier när det är nödvändigt.«

»Äldre barn som behöver sova gör det inne. Och de barn som inte behöver sova, men ta en paus från intryck, kan använda sig av Polyglutt«, berättar Maria.

»Vi har också en vaken vila där man är tyst, men får pyssla. Då reflekterar vi också tillsammans innan om vilken aktivitet som passar. Man kan gärna arbeta med något som man tycker är enkelt, men trevligt.«

Hos Bybarna har man också arbetat rumsligt med att minska intrycksstress.

»Vi använder ett fåtal färger på väggar och möbler – mest grönt, träfärgat och vitt. Det är lugnt och neutralt och passar för oss. Däremot använder vi gärna mycket färg i bildstöd.«

Man har också gjort anpassningar med hänsyn till ljudmiljön.

»Mycket av det man kallar specialpedagogik mår alla människor bra av. Vi har funderat på leksakens material, och hur de förvaras. Vad har man på golvet

när man bygger? Det är bra om det inte låter jättemycket när det rasar, eftersom många barn är intrycks känsliga.«

Hos Bybarna har man valt att inte ha personalraster under vilan, utan sprider istället ut dem under dagen. Rastrummet ligger i en avskild stuga på gården.

»Jag tror barn mår bra av att förstå att inte heller vuxna är maskiner som orkar hur mycket som helst. Ljudsanering, små grupper och tydlig struktur innebär hållbarhet även för personalen.«

5 tips som hjälper barnen till återhämtning:

- 1. Ligg steget före.** Informera om vad som kommer att hända härnäst och hur barnen ska göra då. Tydlighet lugnar hjärnan och spar energi.
- 2. Intrycksbanta.** Rensa bort alla onödiga sinnesintryck – ni som vistas på förskolan får mer än nog med stimuli varje dag ändå. Håll er till några utvalda, lugna färger, dämpa ljudnivån, gruppera er och undvik obehagligt ljus.
- 3. Mikropausa.** Tillgängliggör mikropauser för både barn och vuxna. Använd sensoriskt behagliga material, bokvrår och fruktpauser. Skapa utrymme för den som behöver!
- 4. Använd naturen.** Har ni långt till natur eller parker kan ni arbeta med gårdsmiljön och t ex odlingslådor. Ta gärna in naturmaterial inomhus. Björkstubbar med ett fint tyg på blir till exempel praktiska små pallar att sitta på.
- 5. Prioritera lunchvilan.** Planera lunchvilan så att alla barn och vuxna sänker tempot. Ta tid på er och låt konsten att vila bli en viktig del av undervisningen.



Maria Svensson

Maria Svensson är teaterpedagog och förskollärare på Föräldra-kooperativet Bybarna i Västergötland, cirka 5 mil från Göteborg. Bybarna har under lång tid arbetat medvetet med vila och återhämtning som grund för verksamheten.

Hur erbjuder ni barnen vila och återhämtning?



Namn: Marie Bratt

Roll: Förskollärare, mindfulnessinstruktör och barnyogaledare

Förskola: Sommarlust förskola, Kristianstad

»Vi vill på ett lekfullt och spännande sätt väcka barnens intresse, skapa förståelse för samt ge verktyg till att de själv har möjlighet att påverka sitt mående och hälsa. Barnen hos oss får återhämta sig både aktivt och passivt. Aktiviteter vi erbjuder är till exempel:

- ➔ **Yoga/mindfulnesspass** med andningsövningar och enklare meditationer varje vecka i smågrupper i mysigt yogarum.
- ➔ **Mindfulness integreras** i övrig verksamhet under dagarna t.ex mindful eating, andningsövningar, sinnes/uppmärksamhetsövningar.
- ➔ **»Lugna rummet«** med känslosamtalskort, känslobarometer, andningsövningar, »lugn- och rohjärta«, andningsboll, fidget-toys samt yogamatta (»Solhalsningen« på väggen).
- ➔ **Avslappning** i mysbelysning efter lunch i minst 30 min, på madrass, filt och kudde, i tystnad eller YogaNidra.«

Namn: Sara Bergström

Roll: Rektor

Förskola: Baldershage och Älvnäs, Åvesta

»Hos oss är det viktigt att möta varje barns behov med en varierande vila och återhämtning under en dag på förskolan. Precis som vi vuxna återhämtar oss på olika sätt så gör även barnens kroppar och hjärnor det. Förskolan ska ha en jämn och varierade rytm med återhämtning och aktivitet under barnets dag på förskolan. Barn som har behov av att sova på förskolan får göra det och andra har en lugnare aktivitet som för just för dem är en vila och återhämtning.«



Namn: Elin Björkén

Roll: pedagogisk utvecklare

Förskola: Södermalm, Stockholm

»Barnen på förskolan har inte rast. Därför är det viktigt att förskolan erbjuder och planerar för aktiviteter med olika tempon så att alla barn kan hitta vila i sin vardag. Vila och återhämtning är väldigt individuellt. Någon får vila av att ligga på en madrass, någon annan av att stå vid staffliet och måla, en annan genom att lyssna på en bok eller leka stilla. Att planera och organisera för återhämtning och vila är att ta ansvar för barnens utbildning.«

Så blir handdockan ett pedagogiskt verktyg



Dockpedagogiken ger ett fantasifullt, kreativt och luftfyllt sätt att bedriva undervisningen i förskolan på. Det vet Ingvor Carlsson, dockpedagog och förskollärare med över 40 års erfarenhet av arbete med barn. Sedan 2009 föreläser och fortbildar hon pedagoger inom arbetssättet.

»Mina erfarenheter som dockanvändare har gjort mig övertygad om att arbetssättet erbjuder ett undervisningsalternativ långt ifrån den traditionella undervisningen. Ger man dockan pedagogiska syften och användningsområden öppnar det för barnens möjligheter till kommunikation och samspel. Tillsammans med barngruppen och dockorna kan allting hända.

Jag och mina kollegor planerar ofta ett undervisningsinnehåll där vi genom lek och lärande vill ge barnen något som de sedan kan ha nytta av, vidareutveckla eller utforska, antingen på egen hand eller tillsammans. Genom att ge dockorna olika ämneskunskaper kan de användas när barngruppen har frågor eller när temaarbeten utvecklas.

När Grandiosa (en av mina dockor) är med jobbar vi med hennes favoritämnen biologi, fysik, kemi och matematik och experimenterar tillsammans. Hon ger också barnen fantasi-magi och utvecklar deras kreativitet.

När jag arbetar med språklekar där uttal och begrepp står i fokus använder jag mig av ett troll, en docka som själv har svårigheter med sitt uttal eftersom hon tycker att människospråk är svårt. Trollet blandar också ofta ihop färger och former och har bekymmer med att använda prepositioner och motsatsord. Barnen hjälper gärna till och får på ett lekfullt sätt utveckla språklig medvetenhet.

Arbetet med dockorna har gjort mig till en aktiv lyssnare som får ta del av barnens reflektioner. Men kanske är den största upptäckten jag gjort under åren att barnen befrias från att fundera på vilket svar den vuxne vill ha – och därigenom fått ökat inflytande.«•

Levandegör dockan

– Ingvor tipsar om bra spelteknik:

Speltekniken handlar om att ge dockor liv och därigenom ge barn upplevelser av att de kommunicerar, samspelar och finns på riktigt. Genom att lära sig detta kan man åskådliggöra dockans rörelsemönster och visa dennas känslor. Du som Dockanvändare berättar för barnen att dockan lånar din röst och här är det viktigt att du tittar på dockan när den agerar. När du själv vill prata håller du din docka stilla – annars försvinner magin och din docka blir inte trovärdig.

- Dockor kan stå, sitta, gå och ligga beroende på hur du håller din hand.
- Dockor kan luta sig framåt, vinka, klappa i händer, hoppa, skutta och slå ut med armarna i förtjusning. De tycker om musik och rekvisita och kan därför också hålla i en penna, skriva, visa saker den vill berätta om. Barnen uppskattar när dockor visar saker de gömt i spännande väskor, påsar eller böcker.
- Dockor kan visa känslorna glädje genom lätta handrörelser som uppfattas som hopp eller skutt. De kan också vara arga och sura, rädda och blyga. Därför nyttjar du också din röst för att få intoningar i språket och när dockan synlig gör det den vill förmedla.
- Dockor kan synliggöra sorg, ledsenhet genom att böjas lätt framåt och att de håller sina händer framför sina ögon. •

»Tillsammans med Grandiosa Rosenkvast och mina andra dockor har jag fått uppleva tillfällena när barnen i kommunikation och samspel aktivt utforskat, utvecklat, upptäckt, erfärat och erövrat kunskaper inom läroplanens alla delar.«

Skapa rum som väcker lust att utforska, veta mer och prova



Att lärmiljön på förskolan är en viktig komponent för barns utveckling och lärande är de flesta överens om. Men hur kan vi designa den på bästa sätt för vidare utmaningar på barnets egen nivå? Och hur kan vi skapa en röd tråd i våra materialerbjudanden så att barnen får möta alla läroplanens målområden under sin tid på förskolan? Anna Lund är legitimerad förskollärare, utbildad pedagogista & rektor med lång erfarenhet av att leda utvecklingsarbete på förskolor. Nu är hon aktuell med boken *Lärmiljöer som medel för progression*.

Annas tips – så här kan du tänka kring lärmiljöer

1. Hitta en samsyn i hur ni tolkar läroplanens delar kopplat till miljö.
2. Ta fram ställningstaganden för er miljö där förväntningar på ert görande och förhållningssätt tydliggörs.
3. Definiera vilka material ni anser att barnen bör möta när och varför.
4. Ta fram en plan som synliggör hur ni tänker att barnen ges löpande progression i miljön.
5. Gå en läromedelspromenad i miljön och reflektera över hur ni kan utveckla den så hela läroplanen synliggörs.

Anna Lund

Anna Lund föreläser inom bl. a. likvärdighet i förskolan samt ledarskap och systematiskt kvalitetsarbete. Nominerades till Årets Hjärte 2020 och Årets rektor 2021. Driver också instagram-kontot @rektor_anna.



En likvärdig språkundervisning – vad innebär det?

Vart fjärde förskolebarn talar minst ett annat språk än svenska i familjen. Polly Björk-Willén är redaktör för boken *Svenska som andraspråk i praktiken* som guidar till förskolans unika möjligheter att arbeta med språkutveckling.

»Varje förskola och förskolegrupp måste utgå från den personal och de barn de har. Att bedriva en likvärdig undervisning innebär inte att man gör likadant, utan att sträva mot att alla barn möter samma kvalitet«, säger Polly Björk-Willén.

Utgångspunkten är att det språkliga samspelet mellan personal och barn är avgörande för barns kommunikation och språkutveckling. Det är ett konstant arbete.

»Det är avgörande att vara delaktig och engagerad i barnens hela vardag i förskolan, att inte bara låta fri lek pågå utan att finnas där som ett språkligt stöd och ta vara på barns alla kommunikationsinitiativ. De barn som inte har svenska som familjespråk kräver ofta mer språklig input. Att bekräfta det de har med sig är viktigt.«

»Barnen behöver bli synliggjorda och få höra att det de har med sig duger. Sedan behöver de också få svenskan med sig, för att ta sig in i samhället. Det är ett samspel mellan att uppmuntra deras hela språkliga kapital och att få med svenskan.«

Familjespråk? Begrepp lanserades av Anne Kultti i relation till förskolans verksamhet, och används i *Svenska som andraspråk i praktiken* i stället för det vanligare begreppet modersmål.

»Familjespråk relaterar till det eller de språk som barn kommer i kontakt med i sin familj, eller utvidgade familj«, berättar Polly Björk-Willén.

I boken presenteras bland annat en modell för ett språkutvecklande förhållningssätt och insikter om hur förskolepersonal, oavsett familjespråk, kan förbättra sin språkundervisning. Det finns exempel på hur kamratgruppen kan bidra, under aktiv vuxen ledning.

»Använder man svensktalande barn när ett barn som saknar svenska skolas in tar de ofta stort ansvar för sin nya kamrat. Problemet är att i en del förskolegrupper finns det få eller inga barn som har svenska som familjespråk. Språkutvecklingen ska inte lämnas därhän till barngruppen.«

»Studier visar att det ofta krävs att man har grundläggande språkkunskaper för att få vara med i en grupp, annars blir leken lätt villkorad och uteslutande. Man får på sin höjd vara hund.«

Hur kan guidad lek bidra till barns språkande?

»Guidad lek innebär att den vuxne, på barnens villkor, deltar som stöd i barns lek och kan exempelvis ge dem begrepp för sådant de kan uttrycka på sitt familjespråk men inte på svenska. Man kan snabbt se hur barnen använder exempelvis köksbegrepp i sin lek. Det visar hur viktigt det är att man som vuxen är aktiv. Det är inte bara så att barn leker och så lär de sig av varandra.«

För att språkutvecklingen ska kunna bli mer likvärdig är det viktigt med en stöttande ledning som ger utrymme till reflektion och fortbildning, konstaterar Polly Björk-Willén.



Hej **Gunilla och Leicy!** **Ni har skrivit en bok som riktar sig till dem utan pedagogisk utbildning?** *Varför då?*



Vad är viktigt att veta när man arbetar i förskolan? Vad innebär uppdraget och vilket ansvar har man? Boken *Att arbeta i förskolan* vänder sig till de som arbetar i förskolan och som ännu inte har en pedagogisk utbildning.

Gunilla: »Under alla år som jag har arbetat i förskolan så upptäcker jag att det blir fler och fler som inte har en pedagogisk utbildning. Förskolans uppdrag är så otroligt komplext och det är viktigt att veta vad barnen har rätt till. De som inte har en pedagogisk utbildning behöver få chansen att förstå vad som förväntas av dem i uppdraget.

Leicy: »Vi har försökt skriva en bok som dels är väldigt grundläggande, generell och enkel att ta till sig. Du ska kunna läsa den och förstå vad förskolan handlar om. Men samtidigt försöker vi fördjupa vissa delar för det är en komplex arbetsplats med många utmaningar. Pedagogerna i förskolan är grunden till kvalitet.

Hur är boken uppbyggd?

Gunilla: »Vi har varit måna om att boken ska vara konkret med vardagsnära exempel, att det ska vara ett tillgängligt språk till exempel genom ordförklaringar och illustrationer som förstärker texten.

Vilket innehåll har ni fokuserat på?

Leicy: »I boken finns kapitel som fokuserar på bland annat lagar och rättigheter, förskolans uppdrag, de olika yrkesrollerna i förskolan, samarbete med kollegor, samspel mellan barn och vårdnadshavare, språkutveckling och lek. Boken finns även som digital version om man vill lyssna på texten, välja typsnitt eller göra andra anpassningar. •

Gunilla Essén

Gunilla Essén är förskollärare, grundskollärare, pedagogista och föreläsare. Hon är verksam inom förskola och skola i Sigtuna kommun.



Leicy Olsborn Björby

Leicy Olsborn Björby är konstnär, ateljérista och föreläsare. Hon är verksam inom förskola och skola i Västerås kommun.



Tillit byggs med **barnet** **i centrum**

Bygga broar stärker förskolans personal i processbaserad dialog. Det minskar risken för konflikter och förbättrar tilliten mellan förskola och vårdnadshavare. Nu blir modellen bok.

Bygga broar är en modell för långsiktigt, systematiskt och dialogbaserat värdegrundsarbete med barnet i centrum. Målet är att stärka barn och ungas rättigheter, främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Linda Ohlsson och Emmelie Rönnblad är till hösten aktuella med en bok om modellen. Den ska kunna användas i arbetsgruppen och under utbildning och bygger precis som modellen på att man som personal genom ökad kunskap, självreflektion och verktyg kan bli mer trygg i sitt uppdrag och skicklig på att föra dialog kring potentiellt värdeladdade frågor.



Foto: Bygga broar

»Förskolan och de som arbetar där är en av de viktigaste arenorna för tidigt våldsförebyggande arbete. Förskolan har också ett tydligt uppdrag att arbeta med normer och värden. Dessutom ska man ha en god samverkan med vårdnadshavare. Det är ett stort och komplext uppdrag som läggs på personalen«, säger Linda Ohlsson.

»Något som sällan tas upp i utbildningar för förskolans personal är hur jag själv ser på saker och ting. Hur hantlar jag eventuella krockar mellan mina egna värderingar, de normer som förskolan och i förlängningen samhället har och de värderingar vårdnadshavare har?«, säger Emmelie Rönnblad.

Hon är samordnare och utbildare inom Bygga broar med en bakgrund som förskollärare, medan verksamhetsledaren Linda Ohlsson kommer från arbete med våldsutsatta personer, främst kvinnor och barn. Bygga broar initierades av Eva Ohlsson i Halland tidigt 2000-tal och har spridits till en lång rad andra kommuner, främst i södra Sverige. Grundutbildningen baseras på process där varje deltagare får fundera över hur de själva ser på exempelvis normer och värden och koppla dessa till sitt uppdrag.

»Det brukar vara en inre resa för pedagogerna och vi kan se att det ger resultat. Vi kan möta rektorer eller pedagoger flera år senare, som berättar att utbildningen verkligen gjort skillnad. Till exempel upplever man en bättre samverkan med vårdnadshavare, eller kanske snarare en större förståelse för varandra, vilket påverkar kommunikationen mellan förskolan och hemmet till det bättre«, säger Emmelie Rönnblad.

»Vi ser att det också ger ringar på vattnet i hela verksamheten där det blir en ökad medvetenhet kring uppdraget och pedagogernas betydelse som skyddsfaktorer för barnen, oavsett om vi pratar om våld, försummelse eller missbruk, psykisk ohälsa eller något annat«, säger Linda Ohlsson.

»Det brukar vara en inre resa för pedagogerna och vi kan se att det ger resultat. Vi kan möta rektorer eller pedagoger flera år senare, som berättar att utbildningen verkligen gjort skillnad.«

En grundpelare i Bygga broar är att det främjande och förebyggande arbetet alltid är de vuxnas ansvar. Eventuella krockar kring värderingar ska vara en fråga mellan de vuxna, inte för barnen.

»Den förvirring barnen kan uppleva när de får höra olika saker från förskolan och hemmet är viktigt att adressera«, säger Linda Ohlsson.

Målet är att personalen ska bli tryggare och mer motiverade att föra processinriktade och kunskapsbaserade samtal med föräldrarna. Genom att utgå från barnets situation blir samtalet mer konstruktivt. Emmelie Rönnblad berättar om en flicka vars pappa nekade henne att delta i en uppvisning på förskolan.

»Vi hade ett samtal där jag använde det bildmaterial som finns i Bygga broar och där vi pratade om vilka känslor det väckte hos henne att inte få delta efter att ha övat så länge med vännerna. Pappan hade goda skäl för sitt beslut men hade inte tänkt sig in i barnets situation. Efter vår dialog fick jag förståelse för hans tankar och han fick förståelse för barnets. Det hela slutade med att hon fick delta och pappan kom även dit och filmade föreställningen.«

En viktig del i Bygga broar är introduktionen. Där kartlägger man tillsammans med vårdnadshavare barnens familjesituation. Det ger förskolan insikt i vilken stöttning som kan behövas, och det stärker hemmets förtroende för förskolan. Det öppnar upp för dialog.

»Genom att använda Bygga broars modell och låta familjerna berätta mer om sig själva har vi byggt goda relationer, vilket har gjort att jag även kunnat ta samtal när det uppstått krockar eller svåra situationer där jag behövt göra en orosanmälan. Finns tryggheten där blir föräldrasamverkan mycket enklare«, säger Emmelie Rönnblad. •





Alla reser

Av Kristin Roskifte

Hurra för att världen är så stor och mångfaldig! *Alla reser* är en myllerbok där du kan räkna människor, följa dem på korta och långa resor, och se hur deras berättelser flätas samman. Fristående uppföljare till prisbelönta och populära *Alla räknas*.

Passar till åldrarna 3–6.



Barrbarnet

Av Klara Bartilsson

En blåsig höstmorgon knackar det på dörren och ett ensamt barrbarn med pinniga ben kliver in i lekstugan och bosätter sig under chiffonjén. Det blir barr överallt! Till slut får barnen nog, någon skriker att han hatar allt som sticks. Nästa morgon är *Barrbarnet* borta.

Passar till åldrarna 3–6.



Ivars tomrum

Av Isabella Nilsson

Illustrationer av Marika Majjala

Ivars uppgift är att vakta tomrummet när mamma och pappa är på jobbet. Det är ett stort rum med gott om plats för vad som helst. Därför vill många köpa tomrummet. Ett fantasifullt, finurligt bilderboksäventyr.

Passar till åldrarna 3–6.



Regnmakaren

Av Zanyar Adami

Illustrationer av Ishtar Bäcklund Dakhlil

Baran och mamma har flytt till Sverige och han har just börjat förskolan. *Regnmakaren* är en tidlös berättelse om flykt, förlust och längtan. Men också om ett barns förmåga att finna sin plats i ett nytt, främmande land.

Passar till åldrarna 3–6.



Maja hej & Maja oj

Av Matilda Ruta

Starka kontraster och klara färger. I pekböckerna om Maja får intrycken och känslorna ta plats. Maja hälsar på kompiserna med en pinne och mamma tar försiktigt pinnen. Plaska pölen, hålla sanden. Smaka masken!

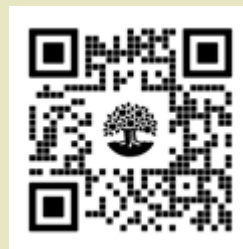
Passar till åldrarna 0–3.

Psst!

Använd nytt statsbidrag för inköp av skön- och facklitteratur

- Fyll på med nytt i läshörnan
- Högläsningsböcker
- Kapprumsbibliotek

Upptäck mer!



nok.se/statsbidraglitteratur/forskola/

HEJ förskolepedagog

Hur arbetar du med att stärka det sociala samspelet mellan barnen?



Anton Jakobsson
Förskollärare,
Trollskogens förskola,
Trelleborg

Vi har infört två enkla regler med saker vi SKA göra på vår avdelning: Prata och lyssna.

Ett tips är att under samlingar eller vid matbordet göra lyssna-övningar där man som pedagog »styr« samtalet och låter olika barn ge respons eller ställa motfrågor när ett annat barn berättat något. På så sätt får man i gång en konversation där barn tänker och reflekterar över vad någon annan sagt.

Vid konflikter har barnen med dessa två ord tydliga och lättförståeliga verktyg att använda för att själva lösa situationen. Som pedagog kan man enkelt flika in ett »Prata« för att påminna om att det är så vi kan lösa konflikten utan att behöva skrika eller ta leksaker från varandra.



Linda J Bergsten
Förskollärare/blivande
specialpedagog
Förskolan Järnåldersgatan 27,
Linköping

Att få känna gemenskap och vara en del av ett sammanhang är betydelsefullt för oss alla – både små och stora. Därför är det viktigt att stötta barns sociala färdigheter. Det jag exempelvis gör är att lära barnen ord som hjälper dem förstå och använda sin sociala färdighet, det kan vara ord som »dela, turas om, tillsammans«. I processen är jag är nära och visar.

Jag tänker också att barn blir på olika sätt i olika sammanhang och att de sammanhangen kan jag som pedagog vara med och styra vid behov. Låta barnen träna sociala färdigheter med någon som ger så mycket utmaning som du behöver. Det kan vara ett annat barn, men också en vuxen.



Juddy Li
Förskollärare,
Solrosens förskola,
Stockholm

Vi arbetar med att stärka det sociala samspelet mellan barnen redan under höstens introduktionsperiod. Barnen delas in i mindre grupper vilket skapar förutsättning för det sociala samspelet och tryggheten. Våra fokusbegrepp, samarbete, turtagning och dela med sig finns ständigt med oss i verksamhetens olika moment. Vi arbetar med alternativ och kompletterande kommunikation, takk, verbal, kroppslig och bildlig kommunikation samt emotionella känslouttryck med hjälp av digitala verktyg, böcker, bilder och takk.

Genom att lyssna in och finnas nära barnen ger vi stöd och verktyg till barnen när de behöver hjälp att lösa konflikter i det sociala samspelet. Viktiga begrepp för verksamheten och barnens utbildning samt omsorg är kommunikation, behov och empatiskt ledarskap.

B**PP**

Sverige, Port Payé

Ej retur

**NATUR &
KULTUR**

Ett helt nytt resestipendium för dig
som vill ta del av internationella
undervisningsmetoder utomlands.
Läs mer och sök senast 15 oktober
på nok.se/resestipendium

Avs. Natur & Kultur, Box 24047, 104 50 Stockholm

Sök rese- stipendium!